

שיטתו ופרשנותו של רש"י - תשובה

כבוד הרב,

במכתבו הוא כותב כי רש"י שלפנינו משובש במקומות רבים, ותא חזי בדקדוקי סופרים בחסרות ויתרות, גרעונות ותוספות תלמידים וכו' וכו'. ועל כן דבר קשה הוא לקבוע בזה מסמרות בדיוק, מילים (ובאמת שמעתי כמו כן גם מת"ח מופלגים בדורנו).

אמנם אף אם כן הוא כדבריו, הא גם תלמודא דידן לא שנא בענין זה, וגם עליו אפשר לאמר ממש כהאי לי שנא, ותא חזי בדקדוקי סופרים, דעיקר שינויי נוסחתינו בתלמודא דידן הם.

ואעפ"כ מעולם לא שמענו שנמנעים ת"ח מלדייק בו הדק היטב וכו', כי הנסתרות לה' אלו קינו, ועלינו להעמיד הגירסא כמות שהיא לפנינו (יעויין בזה בהעמק שאלה לנצי"ב שאילתא פ"ד אות א', ושם שאילתא ל"א אות ב', והאריך בשיטתו זו לברר כל הגירסאות, ושלא לדחות שום גירסא מפני השניה, "כי לא דבר ריק הוא" - הגאון רש"י זוין בספרו בפרק על הגאון הנצי"ב זצוק"ל).

וכמו כן, נאמנים עלינו דבריהם הקדושים של רבנן קדמאי: השלה"ק, והגאון ר' שלמה זלמן מווילנא והר"י קנפאנטון ועוד, שאמרו לדקדק בלשונו ככל האפשר!

באשר לרש"י שבריי"ף. בזה דעתי מסכימה לדעתו, שהרבה פעמים יש להסתייע בפרש"י שעל הרי"ף לבירור קשיים ושינויי גירסאות ברש"י דידן, אלא שמ"מ דעתי נוטה שבכל אופן יש להסתייע מעוד מקום כדי להחליט הדברים באופן היותר מוחלט. ולהמחיש הדברים אביא שתי דוגמאות.

א. בחולין בפרק כל הבשר בסוגית כחל משמע בדף קט: דלבישול כחל בעינן קריעתו שתי וערב וטיחה בכותל אבל לצלי בעינן רק קריעה קצת או שתי או ערב וכ"כ שם רש"י בד"ה הא קמ"ל, אבל לקמן בדף קי"א: כותברש"י דמסקנה דמילתא דלצלי בעינן שתי וערב ולבישול שתי וערב וטיחה בכותל (ד"ה קפי) והוא תמוה, ובב"י (ביו"ד ס"י צ') מתלבט בדעתו, עיי"ש. והנה ברש"י שבריי"ף גרס גם במסקנה דבעינן "או שתי או ערב" וכן הוא גם בתוס' ד"ה אינו עובר בדף קט: ומסתברא מילתא כגירסתם ברש"י, ובזה שפיר אמרינן דרש"י שבריי"ף מסייע שיש בו ממש.

ב. עוד יעויין בגמ' בפרק המפקיד (לט:) גבי שאין מורידין שום קרוב לנכסי קטן, בין קרוב מצד האב ואף לא קרוב מצד האם, ופרש"י בטעם חשש קרוב מצדהאם (שם בד"ה לא שנא) וזה לשונו: "פן יאמר של אימי היו נכסי מלוג, ואביו של קטן - בעל אימי היה מוחזק בהן מחמת שהוא אוכל פירות, והוא מת קודם לאימי ולא ירשה, ואני יורש חציין מחמת אימי".

ולכאורה אינו ברור מדוע כותב רש"י שהוא יורש רק חציין, שהרי אם כדבריו של אחי אם הקטן, הרי שהוא יורש גמור בכל הנכסים, שהרי אחותו אינה בת ירושה עימו?!

ותא חזי ברש"י שברי"ף, שהשמיט למילת "חציין" וכתב: "ואני יורשן מחמת אימי", והיינו מטעם הנ"ל ככל הנראה, והדברים נראים מוכרחים כדבריו וגם במהר"ם שי"ף לגמ' זו בפרשו לדעת רש"י כתב: "דלמא יחזיק בה ויאמר וכו' ואני יורש הכל מחמת אימי!" וגם בזה אמרינן כנ"ל דהדברים נראים מוכרחים כפרש"י שברי"ף, והוי מסייע שיש בו ממש.